

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Andra Kammaren. N:o 60.

Torsdagen den 13 Maj.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 6 innevarande månad.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de i Stats-Utskottets Memorial N:is 63 och 67 föreslagna voteringspropositioner rörande två frågor, deri Kamrarne fattat stridiga beslut, samt vidare denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 63.)

Den, som vill, att Herrar Wallbergs och Wigardts förevarande motioner må på det sätt bifallas, att åt Halmstad—Jönköpings jernvägsaktiebolag, till fullbordande af bolagets bana mellan Halmstad och Nässjö, beviljas ett anslag utan återbetalningsskyldighet af femhundra-tusen kronor, att tillgodonjutas uppå de vilkor, Kongl. Maj:t må finna skäl föreskrifva, och till bolaget utbetalas, sedan hela den ifrågavarande banan blifvit färdig och, enligt Kongl. Maj:ts förordnande, för trafik öppnad, dock ej före år 1883, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, hafva Herrar Wallbergs och Wigardts ifrågavarande motioner ej vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl

Gemensamma omröstningar. derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 51 Ja och 134 Nej.

(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 65 Ja och 34 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 51 Ja och 134 Nej, sammanräkningen visar 116 Ja och 168 Nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 67.)

Den, som vill, att Riksdagen beslutar, att det Fullmäktige i Riks-gäldskontoret lemnade uppdrag att, när den förlust blefve känd, som genom fördröjd behandling af bevillningsärendet rörande Leufsta fidei-kommiss uppkommit, hos dem, som densamma föranledt, därför söka ersättning, må förklaras icke böra till någon vidare Fullmäktiges åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har ofvanberörda framställning blifvit af Riksdagen afslagen.

Sedan voterings-sedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kam-maren ingått, att voterings-sedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 146 Ja och 38 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 94 Ja och 9 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 146 Ja och 38 Nej, sammanräkningen visar 240 Ja och 47 Nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarne Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 14, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 13, rörande Herr Westins motion om införande af ett ständigt Ut-skott i stället för de nuvarande tillfälliga.

§ 4.

Föredrogs och biföllos, hvart för sig, Stats-Utskottets Memorial N:o 65, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret; och

N:o 66, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

§ 5.

Föredrogs Stats-Utskottets Memorial N:o 68, angående den under innevarande riksdag verkställda statsreglering.

Ang. den vid innevarande riksdag verkställda statsreglering.

Punkterna 1—3.

Biföllos.

I *punkten 4* hade Utskottet hemställt,

att Riksdagen måtte för år 1881 åtaga sig en allmän bevillning af 5,600,000 kronor.

I anledning af denna hemställan anförde

Grefve Björnstjerna: Vi stå nu på den punkt jag förmodade att vi skulle komma till, då den af Kongl. Maj:t föreslagna förhöjningen i tobakstullen blef afslagen. Hade den bifallits, så hade vi möjligen kunnat undslippa tilläggsbevillningen för nästa år. Nu kunna vi ej slippa från den; men en annan gång torde det vara skäl att ihågkomma hvad vi nu glömt, synnerligen som man påstått att en högre tobakstull i hvad fall som helst vore obehöflig.

Herr Gasslander: I motiveringen till denna punkt har Utskottet upptagit bristen å 1879 års statsreglering till 3,642,675 kronor 41 öre, och i afseende å beräkningen af denna brist hänför sig Stats-Utskottet till sitt utlåtande N:o 58. När detta utlåtande, som ännu icke till afgörande inom Kammaren förekommit, blifver föredraget, blir det ock tillfälle närmare tala om, huru denna brist tillkommit. För min del vill jag endast nu, när detta betänkande afgöres, hafva till protokollet antecknad, att jag anser Stats-Utskottets uppgift icke vara riktig i hvad den innebär, att nämnda belopp är en brist i 1879 års statsreglering. Den uppgifna bristen synes hafva tillkommit till följd deraf, att åtskilliga inkomster, som tillhöra 1878 års statsreglering, icke influtit, och möjligen äfven till följd deraf, att icke heller 1879 års statsreglering gått ihop. Men, såsom sagdt, det är icke nu skäl att vid denna punkt närmare redogöra för dessa omständigheter, utan önskar jag blott för min del att få till protokollet antecknad, att jag anser den uppgift af Utskottet, att denna brist skulle härleda sig ifrån 1879 års statsreglering, icke vara riktig samt att denna uppgift kan blifva vilseledande för den, som framdeles kommer att uppgöra en statistik öfver i hvad mån våra statsregleringar gått ihop.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag ber blott att emot den siste talaren få genmäla, att det är skilnad mellan »brist å statsregleringen» och »brist i årets räkenskaper». Bristen kan nemligen hafva uppstått i 1878 års räkenskaper, men likväl upptagas i den för 1879 uppgjorda statsreglering.

Ang. den vid
innevarande
riksdag verk-
ställda stats-
reglering.

Emot talarens på stockholmsbänken yttrande vill jag blott svara med att påminna derom, att, om vi komma ihåg att spara på statsutgifterna, vi också kunna slippa tilläggsbevillning.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 5.

Blef jemväl bifallen.

Punkten 6.

Utskottet hade i denna punkt föreslagit:

»att Riksgäldskontoret måtte bemyndigas att medelst försäljning af obligationer, tillhörande vare sig 1872, 1875, 1878 eller 1880 års lån, bereda erforderlig tillgång till bestridande af de under innevarande riksdag beviljade anslag till statens jernvägsbyggnader i Norrland, till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade jernvägar och till fyllnad i förut beräknade medel för anskaffande af rörlig materiel å norra stambanan norr om Storvik.»

Herr E. G. Boström yttrade: Ehuru jag väl vet, att det är fullkomligt lönlöst att vid denna tid af Riksdagen söka genomdrifva någon förändring uti, hvad Stats-Utskottet föreslagit, så anhåller jag dock att få fästa uppmärksamheten på nu föredragna punkt.

Såsom Herrarne finna, upptagas uti den betänkandet bilagda tablå beträffande Riksgäldskontorets inkomster och utgifter ibland medel, som skola genom upplåning anskaffas, 300,000 kronor till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade jernvägar. Gå vi till statsverkspropositionen, finna vi, att deri ingår ett belopp af 10,000 kronor för utläggande af nya jernvägsspår vid Moholm. Man torde härvid med skäl kunna sätta i fråga, huruvida det kan vara rätt, att genom upplånade medel bekosta utgifterna för dylika ändamål och om detta icke rätteligen borde ske genom användande af jernvägstrafikmedlen. Fortgår man på denna väg, så kommer byggnadskontot för statens jernvägar säkerligen aldrig att afslutas.

Ännu origtigare förefaller det mig, att, såsom skett uti sista mom. af denna punkt, anvisa ett belopp af 110,000 kronor till diverse nu oförutsedda nya byggnader och anläggningar att utgå af upplånta penningar, utan att man naturligt nog finner uppgifvet, hvarken hvad som skall byggas eller huru kostnaderna därför beräknas. Näppeligen kan man säga, att detta är ett behof af den art, att det bör med upplånade medel bestridas. Man har till och med förut varit vittne till att Kongl. Maj:t begärt och fått använda upplånade medel till reservmateriel, såsom hjul och axlar. Det är likväl påtagligt att detta icke hör till jernvägs nybyggnad utan till dess underhåll.

Jag vill nu icke framställa något yrkande; men jag har velat fästa uppmärksamhet på ett förhållande, som icke bör utbilda sig till vana.

Häruti instämde Herr *Abraham Rundbäck*.

*Ang. den vid
innevarande
riksdag verk-
ställda stats-
reglering.
(Forts.)*

Herr Gasslander: Uti den tablå öfver Riksgäldskontorets inkomster och utgifter från och med den 1 Maj 1880 till samma års slut, som åtföljer Stats-Utskottets den 11 innevarande Maj till Riksdagen afgifna betänkande, upptages Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret för erhållen kassaförstärkning till 14 millioner kronor. I det Stats-Utskottets betänkande åter, som afgafs den 7 innevarande Maj, och som handlar om en utredning af statsbristen, upptages samma kassaförstärkning till blott 13 millioner kronor.

Jag har nu blott velat fästa Kammarens uppmärksamhet på detta förhållande. Då frågan om betänkandet N:o 58 till behandling förekommer, torde det blifva tillfälle att vidare tala om denna sak.

Utan att framställa något yrkande, vill jag äfven fästa uppmärksamheten på ett annat förhållande, som icke heller synes förtjena att alldeles lemnas åsido. Det står nemligen uti den Riksgäldskontorets här förut omnämnda förslagsberäkning, att räntan å 1879 års tillfälliga lån, det vill säga det lån, som Riksgäldskontoret blifvit berättigadt att upptaga för att godtgöra den kassaförstärkning, som lemnats Statskontoret, för de tre sista kvartalen af innevarande år skulle uppgå till 405,000 kronor och för nästa år till 540,000 kronor.

Det visar sig således, att, om denna beräkning är riktig — och detta finnes ingen anledning att betvifla — detta tillfälliga lån skulle kosta statsverket 6 procent. Ty lånet utgör, såsom visadt blifvit, 9,000,000 kronor och om räntan för ett år uppgår till 540,000 kronor, så utgör detta efter min beräkning 6 procent. Är nu förhållandet sådant att dessa penningar, som äro afsedda till kassaförslag åt statsverket, kosta statsverket 6 procent eller öfver en half million kronor, så torde den uppfattning, som vid nästlidne riksdag uttalades, vara riktig, nemligen att det icke var lämpligt att bestämma om upplåning på sådant sätt, som då ifrågasattes, utan att saken bort tagas i närmare öfvervägande. Nu är visserligen möjligt, och jag vill äfven tro att det förhåller sig så, att dessa penningar icke äro så dyra, men jag har dock velat fästa Kammarens uppmärksamhet på att räntan för detta lån i Stats-Utskottets nu föreliggande betänkande upptagits till ett belopp, som utgör 6 procent på 9,000,000 kronor.

Herr Themptander: Jag skall med anledning af den siste talarrens yttrande blott erinra, att, ehuru Stats-Utskottets betänkande är dateradt den 11 Maj, äro de dervid fogade förslagsberäkningar öfver Riksgäldskontorets inkomster och utgifter af Fullmäktige uppgjorda ungefär en vecka tidigare. Då Riksgäldskontoret afgaf sina beräkningar, uppgick den till Statskontoret lemnade kassaförsträckningen till 14,000,000 kronor; men derefter och innan frågan förekom till slutlig behandling i Stats-Utskottet, hade en afbetalning gjorts till Riksgäldskontoret af 1,000,000 kronor, och detta är anledningen, hvarför kassaförsträckningen i Stats-Utskottets betänkande upptagits endast till 13,000,000 kronor, ehuru kontorets beräkningar visa den högre siffran.

Hvad åter angår räntan på det lån, som Riksgäldskontoret nödgats upptaga för betäckande af lemnade kassaförskott till Statskontoret

Ang. den vid
innevarande
riksdag verk-
ställda stats-
reglering.
(Forts.)

och skiljaktigheten i afseende på räntebeloppen för de båda åren, så beror skiljaktigheten på det naturliga förhållandet, att för år 1881 Fullmäktige måste taga i beräkning behofvet af en *ökad* upplåning för att betäcka försträckningen till Statskontoret. För närvarande uppgå de för detta ändamål upplånade medlen icke till mera än 9,000,000 kronor. Men, såvidt Statskontoret icke ökar sina afbetalningar, utan dess skuld till Riksgäldskontoret kommer att fortfarande hålla sig vid det nuvarande beloppet, blir kontoret icke för nästa år i tillfälle att af andra för kontoret tillgängliga medel förskjuta skilnaden, utan måste för sådant ändamål anskaffa medel genom ytterligare upplåning; och det är räntan på denna ökade upplåning, som för år 1881 jemväl upptagits i beräkningarne. För öfrigt ber jag få hänvisa till den berättelse, som Fullmäktige i Riksgäldskontoret vid Riksdagens början afgifvit, hvaraf visar sig att räntan på de redan upplånade medlen utgör 4½ procent. Denna ränta är således icke så hög, som den siste talaren antog, utan olikheten i räntebeloppen beror, som jag redan nämnt, helt enkelt derpå, att man för nästa år måste beräkna en större upplåning än för närvarande, då Riksgäldskontoret tillsvidare är i stånd att af andra disponibla medel förskjuta en del af den försträckning, som lemnats Statskontoret.

Herr Gasslander: Med anledning af den sista talarens upplysning att detta belopp af 14,000,000, som upptages i Stats-Utskottets betänkande såsom utgörande Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret, grundar sig på den förslagsberäkning, som Fullmäktige i Riksgäldskontoret uppgjort för mera än en vecka sedan, vill jag blott uttrycka min förundran öfver att Stats-Utskottet i sitt betänkande, som afgifvits den 7 Maj, haft reda på att kassaförsträckningen då utgjorde 13,000,000 kronor, men icke iakttagit denna förändring i sitt betänkande den 11 i samma månad.

Hvad åter angår den ränteberäkning, som omnämnes i Riksgäldskontorets förslagsberäkning för innevarande år, så omfattar denna beräkning endast tiden från och med den 1 Maj, det vill säga endast tre kvartal af detta år. Således är äfven i år upptaget 6 procent på dessa 9,000,000. Att detta icke kan afse något större lån utvisar rubriken, der det heter: »ränta på 1879 års tillfälliga lån». Och räntan på 1879 års tillfälliga lån läser icke afse räntan på ett lån, som hädanefter kan komma att upptagas; ty ett sådant lån kan väl icke få namn af »1879 års tillfälliga lån».

Herr Themptander: Med anledning af den siste talarens anmärkning ber jag endast få upplysa, att vid uppläggandet af 1879 års tillfälliga lån lånebeloppet beräknades högre än hvad som af lånet hittills upptagits för att lånet skulle räcka till att betäcka hela kassaförsträckningen åt Statskontoret. När Riksgäldskontoret behöfver för detta ändamål upplåna mera än de nu upptagna 9 millioner kronor, har kontoret således endast att utsläppa flera obligationer af 1879 års lån, och vi stå här sålunda inför det vanliga förhållandet, att ett lån benämnes efter tiden för dess första uppläggande, ehuru delar af det samma kunna emitteras långt senare.

Öfverläggningen var slutad. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets Memorial:

N:o 69, angående den nya riksstaten; och

N:o 70, angående beviljande af särskild godtgörelse åt de i Lag-Utskottet anstälde tjenstemän.

§ 7.

Efter föredragning dernäst af Lag-Utskottets Memorial N:o 56, i anledning af Kamrarnes beslut beträffande en i Utskottets Utlåtande N:o 12, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund med flere dermed sammanhängande författningar, gjord hemställan, biföll Kammaren hvad Utskottet i nämnda Memorial hemställt.

§ 8.

Till behandling förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 58, i anledning af väckt motion om utredning rörande statsbristen.

Ang. utredning rörande statsbristen.

Uti berörda motion, afgifven inom Andra Kammaren af Herr C. A. Larsson (motionen N:o 29), var föreslaget, att Riksdagen måtte utse sju ledamöter från hvardera Kammaren för bildande af ett särskildt Utskott, hvilket finge till uppgift att utreda, huruvida någon statsbrist förefunnes, som icke kunde utan ny beskattning gäldas, eller om tillgångar verkligen funnes, ej mindre till gäldande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret, vid Riksdagens början utgörande 16½ millioner kronor, än äfven till statsverkets grundfond, cirka 5 millioner kronor, samt att med fullständig underrättelse härom till Riksdagen inkomma.

För den händelse att någondera Kammaren skulle vägra sitt bifall till begäran om särskildt Utskott för ofvanberörda ändamål hade motionären anhållit, att ärendet måtte blifva till Stats-Utskottet remitteradt för att vinna den behandling sakens vigt kräfde.

Sedan ifrågavarande motion blifvit hänvisad till Stats-Utskottet, hade Utskottet dels från Statskontorets bokslutsbyrå förskaffat sig en uppgift öfver statsverkets ställning vid början af åren 1877, 1878 och 1879, dels låtit, enligt de tryckta utdragen af rikshufvudboken och öfriga tillgängliga handlingar, upprätta tabeller öfver statsverkets tillgångar och skulder vid slutet af åren 1871—1878, statsverkets kassaräkning för åren 1871—1879, statsverkets inkomster åren 1874—1880 samt statsverkets utgifter i fråga om de såväl ordinarie som extra ordinarie förslagsanslagen för nyssnämnda år;

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

varande omförmälda uppgift och tabeller med detta Utlåtande till Kamrarne öfverlemnade samt af Utskottet såsom yttrande öfver och svar å Herr C. A. Larssons motion återopade.

Och hade Utskottet hemställt,

att motionen ej måtte till någon vidare Riksdagens åtgärd för-
anleda.

Ordet begärdes af

Herr Abraham Rundbäck, som yttrade: Herr Talman; mine Herrar! När vi i fjor skrefvo den 13 Maj, liksom i dag, promenerade vi, liksom i dag, kring talmansbordet för verkställande af gemensamma voteringar, och sedan vi dervid, bland annat, anvisat upplåning af icke mindre än 27 millioner för tillgodoseende af enskilda intressens anspråk, ansåg man att någonting vidare af större vigt icke skulle förekomma vid det riksmötet; åtminstone fans ej, efter hvad då var känt, någon fråga af större vigt på Riksdagens bord, som kunde qvarhålla riksdagsmännen, hvilka därför i stora massor reste från Riksdagen. Men när det väl var gjordt, kom den 14 Maj från Riksgäldskontoret till Stats-Utskottets riksgäldsafdelning en fråga om ytterligare upplåning af 13 millioner för statens egen räkning. Stats-Utskottet behandlade frågan följande dag, och dess betänkande i ämnet kom dagen derefter till Kamrarne i handskrifna exemplar, hvarefter frågan företogs till afgörande, innan man knappt hunnit taga del af det tryckta betänkandet. På detta sätt blef denna fråga, om upplåning af 13 millioner, anhängiggjord hos Riksdagen, behandlad af Stats-Utskottet och afgjord i Kamrarne på den korta tiden af fem dagar, och det i Riksdagens sista timme, sedan en stor del representanter rest hem. Att man så der bakom Riksdagens rygg, i sista stunden, stack in en så stor fråga på Riksdagens bord och bråskade till den grad med att få den afgjord, att man icke ens ville lyssna till dem, som önskade frågan litet mera utredd innan den afgjordes, kunde ej annat än väcka öfverraskning, misstro och misstämning. Man måste ovilkorligen tänka, att derunder gömdes något sjukt, som man ville hemlighålla både för landet och utlandet. I misstämning reste man därför ock från Riksdagen, och samma känsla väckte förfarandet äfven mångenstädes i landet. Det var då mindre underligt, om vid början af innevarande riksdag denna stämning fick det uttryck, som visade sig genom Herr C. A. Larssons förevarande motion. Motionären fäste till och med sådan vigt vid sitt förslag, att han önskade ett särskildt Utskott för dess behandling, och för min del begagnade jag det första tillfälle, som erbjöd sig i Kamraren, att till Stats-Utskottet muntligen hemställa om att, så fort sig göra låte, inkomma med utlåtande i frågan, och ej, såsom förlidet år, låta henne inkomma till Kamrarne i den allra sista stunden. Sedan emellertid månad efter månad gått, tillät jag mig sista veckan att göra en påminnelse om, att man väntade på Utskottets utlåtande i ämnet, och fick då det svar, att utlåtandet icke inkommit därför att 1878 års räkenskaper helt nyligen blifvit afslu-

tade och att Stats-Utskottet velat afvakta denna tidpunkt, innan Utskottet med allvar grep sig an med handläggningen af denna sak. Jag lät mig härmed nöja och hoppades att ju längre Utskottet läge på saken, ju bättre skulle den blifva utredd. Kom så Utskottet slutligen fram med det nu föreliggande betänkandet, der på några få kvadratum hela frågan affärdas, utan att Utskottet lemnat oss ringaste nyckel till tydning af gåtan. Utredningen omfattar ej ens så stort utrymme som Utskottets utlåtande till exempel om piparebostället Smuttan eller om något litet danaarf. Sådan vigt har Stats-Utskottet lagt på denna fråga! I slutet af första sidan, eller när Utskottet skall börja sin utredning, yttrar Utskottet följande: »En sådan undersökning som den af motionären föreslagna kan naturligtvis ej, utan fara för misstag, sträckas längre än till den tid, för hvilken räknenskaperna finnas behörigen avslutade». Jag medgifver visserligen att detta är riktigt, men tror likväl, att Riksdagen nu kunnat hafva rätt att fordra något slags utredning af förhållandena äfven år 1879, det vill säga just det år, då förlägenheten framträdde inför Riksdagen, och jag anser att Stats-Utskottet lätt kunnat åstadkomma en sådan utredning, i fall Utskottet vidtagit en åtgärd, som vi i fjor beklagade ej blifvit anlitad, nemligen att låta Statskontoret, som saken närmast rör, få tillfälle att yttra sig. I stället har Statskontoret, som det synes afsigtligt, hållits utanför saken, och följden har blifvit, att Utskottet ej kunnat erbjuda någon som helst utredning af hvad vi helst önskade veta, nemligen om anledningarne till Statskontorets förlägenhet just under de två sista åren. Utskottet har i stället inskränkt sig till att åberopa de tabeller någon obekant tjänsteman inom Utskottet uppgjort, och hvilka blifvit utlåtandet vidfogade, och hänvisat oss att i denna sjö af siffror, hvori Utskottet dränkt frågan, sjelfva fiska upp, i fall vi kunna det, nödiga upplysningar.

Vidare får man på andra sidan den upplysningen, att Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret nedgått till 13 millioner. Nå — det är visserligen en upplysning, men den var redan förut en känd sak! Utskottet erinrar derefter om behovet af kassaförstärkning. Detta visste vi äfvenledes förut! Utskottet åberopar derefter bilagan N:o 6, c, af Kongl. Maj:ts proposition N:o 1 innevarande år. Men denna handling kände vi också förut, och det hade ej behöfts att här åberopa densamma. När man likväl åberopat detta aktstycke, hade visserligen en särskild utredning behöfts för att kunna riktigt fatta och bedöma innehållet af det allmänna sammandrag, som i nämnda bilaga till Kongl. Maj:ts proposition N:o 1 finnes meddeladt, helst detsamma i mer än en punkt gifver anledningar till åtskilliga funderingar.

I sista stycket af utlåtandet talar Utskottet slutligen på några rader om 1878 års statsbrist. Detta är nu allt hvad Stats-Utskottet gifvit oss till svar på den kinkiga frågan: *gömmes under Statskontorets skuld någon verklig statsbrist och i sådant fall till huru stort belopp kan den uppgå och huru har den uppkommit?* Att statsbrist verkligen ligger gömd bakom denna skuld kan ej bortresonneras, ty vi veta alltför väl, att, utom 1878 års statsbrist, postverket har en skuld af $1\frac{1}{2}$ och jernvägstrafikstyrelsen en skuld af 1 million till Statskontoret samt att äfven telegrafverket börjat draga vexlar på Statskontoret.

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Vidare veta vi och se af Utskottets nu framlagda tabeller, att förslagsanslagen är efter år öferskridas och att dessa brister på alla titlar uppgå till millioner. Under sådana förhållanden skulle det för oss här vid riksdagen vara särdeles välkommet att få kännedom om den verkliga ställningen, hvilket ingalunda skett, enär den vigtiga frågan om statsbristen lemnats helt och hållet obesvarad.

Det skulle jemväl hafva varit intressant att få någon underrättelse om anledningen hvarföre Statskontoret i början af 1878 behöfde draga så stora vexlar på Riksgäldskontoret, oaktadt tabellerna utvisa att, enligt 1877 års bokslut, Statskontoret hade öfver 11 millioner i besparingar och många millioner i kontanta behållningar och reservationer.

Det skulle också hafva varit välkommet för mången nykommen riksdagsman, att få veta huru det förhåller sig med Statskontorets grundfond, huruvida dess 5 millioner äro fullt disponibla eller ej. För min del vet jag, att i denna fond ingå rätt stora belopp i värde på inventarier med mera, och ingen torde vilja påstå, att så beskaffade tillgångar, som till exempel bänkarne här i Kammaren, äro att betrakta såsom disponibla tillgångar. I detta som i flera andra stycken har Utskottet ej gifvit oss någon utredning, utan blott hänvisat oss till de betänkandet vidfogade tabeller. Jag har derigenom blifvit tvungen att på egen hand skaffa mig upplysningar, men huru svårt detta varit, det visar redan den lilla sifferuppgift, Utskottet lemnat i sista punkten på andra sidan, der Utskottet redogör för 1878 års statsbrist. Denna brist uppgifver Utskottet vara 3,642,675 kronor 41 öre, men den 14 Januari innevarande är uppgafs denna brist af Herr Finansministern, »enligt numera tillgängliga räkenskaper», utgöra 2,820,000 kronor — skilnaden uppgår till öfver 820,000 kronor. Här står man således, när man sjelf skall skaffa sig underrättelser, inför det dilemma: Har regeringen eller Utskottet rätt? Skilnaden i belopp är så stor, att man icke kan nöja sig med att, utan undersökning, taga någondera siffran för god. Om man då går till 1877 års bokslut, och ser efter hvad staten då hade i besparing af föregående statsregleringar, samt derifrån drager hvad som af nämnda besparingar anvisats till 1878 års statsreglering, så finner man att summan af besparingar för 1879 års statsreglering var en annan än i 1878 års beräkning, hvilken uppgjorts innan riksbokslutet för 1877 var känt. Men sedan detta bokslut blifvit uppgjort, kommer man till en helt annan siffra för ifrågavarande statsbrist än både regering och Stats-Utskott beräknat, nemligen till siffran 3,434,389 kronor 84 öre. Nu erkänner jag emellertid, att Utskottets beräkning är riktig i så mån, att vi räknade fel i 1878 års reglering på ungefär 208,000 kronor, men i alla fall visar hvad jag nu anfört, huru kinkigt det är att på egen hand skaffa sig nödiga upplysningar i detta ämne, der Utskottet med större sakkännedom och mera förtrolighet med räkenskaperna och der förekommande rubriker kunnat lemna oss någon ledning för vårt omdöme.

Går jag vidare öfver till tabellerna, så erkänner jag gerna, att de personer, som utfört dem, kunna vara förtjente af tacksamhet för den möda de nedlagt derå; men deremot kan jag icke anse, att dessa tabeller blifvit uppgjorda för det ändamål, hvarom här egentligen varit fråga, eller att få veta huru stor statsbristen är, hvarigenom den upp-

kommit och så vidare. Naturligtvis måste man, för att kunna tyda dessa räkenskaper och dessa siffror, känna till den grund, hvarefter de blifvit uppställda samt betydelsen af de rubriker, som begagnats. Det kan dock icke gerna begäras af en riksdagsman att taga reda på detta, i synnerhet med den korta tid till granskning, som härför varit medgifven. Jag beder, för att styrka detta, få fästa uppmärksamhet på några punkter, som visa nära nog omöjligheten att få dessa siffrors betydelse klar för sig.

Gå vi sålunda till uppgifterna i bilagan a, 4:de sidan, så äro bland »passiva» uppförda de summor, hvartill *innestående anslag med mera* belöpt sig under åren 1877—1879; och går jag öfver till »aktiva», följande sida, så återfinner jag der samma rubrik och samma siffror. Sålunda har man uppfört många millioner, å ena sidan som skuld och å den andra som tillgång, utan att på detta förhållande gifva en tillstymmelse till förklaring. Jag tror nog, att saken är riktig från bokföringens sida, men den som vill söka taga reda på sjelfva saken, han blir bet.

Litet längre ned, på 4:de sidan, är såsom kassaförstärkning af Riksgäldskontoret för år 1879 uppförd ett belopp af 12 millioner kronor, men intet för åren 1877 eller 1878. Nu visste jag emellertid, att Riksgäldskontoret redan under år 1878 till Statskontoret utbetalt en kassaförstärkning af inalles 14½ millioner kronor. Jag kunde omöjligt fatta, att Stats-Utskottet icke skulle känna till detta, då det ju stått omnämnt i så väl Kongl. Maj:ts proposition som i Riksgäldskontorets berättelse. Men vid närmare efterseende kom jag underfund med, att sjelfva rubriken till den omhandlade öppningen angifver, att den sistnämnda afser statsverkets ställning vid *början* af nedanstående år. Man har således på år 1879 öfverflyttat hvad som rätteligen hör till år 1878.

Men jag har gjort forskningar äfven på andra håll. Jag har sökt taga reda på de skulder, hvari postverket med flera andra verk häfta till staten, men omöjligt kunnat upptäcka några uppgifter härutinnan. Deremot förekommer rubriken *förskott* till åtskilliga verk och myndigheter, och bland dessa förskott flera på milliontals kronor. Vidare ville jag se, huru mycket förslagsanslagen blifvit öfverskridna under de olika åren samt hvilken ledning jag af dessa uppgifter kunde få för bedömande af den brist, som uppkommit. Jag fann då visserligen ganska fullständiga beräkningar på sista sidan af tabellen E. Men då jag tog mig till att kontrollera dessa siffror, till exempel för år 1877, och i sådant ändamål anställde en jämförelse med riksbokslutet för nämnda år, så stämde siffrorna på långt när icke med hvarandra. Nu tager jag för gifvet, att de äro riktiga på begge ställena, men att de blifvit uppgjorda efter olika grunder, hvilkas uppdragande jag dock icke kunnat åstadkomma.

Jag tror mig icke behöfva anföra flera sifferfakta för att bevisa mitt påstående, att Stats-Utskottet här i sjelfva verket icke lemnat någon utredning alls, utan lemnat oss i denna sak lika kloka som förut, vare sig vid slutet af sistlidne riksdag eller vid början af denna. Som vi nu befinna oss i slutet af riksdagen, och en återremiss till ingenting skulle tjena, hvilken jag annars alltid skulle hafva begärt, i fall frågan

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Ang. utredning rörande statsbristen.

(Forts.)

framkommit åtminstone för en månad sedan, så inskränker jag mig till att framställa ett yrkande af följande lydelse: »att Andra Kamraren, med förklarande, att den finner den af Stats-Utskottet lemnade utredning otillfredsställande, må besluta att låta vid dess hemställan bero».

Och anhåller jag om Herr Talmannens proposition å detta mitt yrkande.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Det är en erkänd sak, att det är lättare att fråga än att svara, och jag är säker på att Kamraren anser mig ha rätt, då jag påstår, att Herr Rundbäck framställt mera frågor än det skäligen kan fordras att Stats-Utskottets ledamöter skola kunna besvara.

Herr Rundbäck har sagt, att Utskottets utredning är ofullständig, men på samma gång har han likväl medgifvit, att man kan komma till rätta med Utskottets sifferuppgifter, om man träget och arbetsamt sätter sig in i dem, och att den siffra, som Utskottet uppgifvit såsom statsbrist vid 1878 års slut, vore riktig; och det var ju just detta, som Utskottet skulle utreda. Jag ber att få ytterligare belysa denna af Utskottet såsom statsbrist vid nämnda års slut uppgifna siffra 3,642,675 kronor 41 öre. Jag har nemligen på annat sätt försökt beräkna denna statsbrist, och jag har kommit till alldeles samma siffra. När man ser på den vid Utskottets betänkande fogade bilaga, Litt. D, befines det, att å en del af 1878 års inkomster, dels ordinarie, dels ock extra, uppstått en brist af 3,177,313 kronor 48 öre, men att å en annan del uppkommit ett öfverskott af 2,609,003 kronor 36 öre. Om nu denna senare summa afdrages från den förra, uppgår denna brist till 568,310 kronor 12 öre, hvilken siffra Herrarne återfinna i bilagan Litt. B. Till denna brist i beräknade inkomster komma brister i *förslagsanslagen* för samma år, upptagna i samma bilaga till 3,160,030 kronor 94 öre. Sammanslår man dessa båda sistnämnda summor, uppgår bristen till 3,728,341 kronor 6 öre, och om man derifrån afräknar beloppet af odisponerade anslag, därför tillgång finnes, eller 2,293,951 kronor 22 öre, så utgör bristen för 1878 ett belopp af 1,434,389 kronor 84 öre. Till denna brist, som utgör en brist i nyssnämnda två poster, beräknade inkomster och förslagsanslag, måste vidare läggas den brist, som uppkommit derigenom, att *de beräknade behållningarne* å statsregleringar för föregående år icke ingått med de belopp, till hvilka de upptagits. Om man går tillbaka till året 1877, då behållningarne började upptagas i staten, befines det, att behållningen för år 1875 i riksstaten beräknats till 5,358,000 kronor, men att den, enligt räkenskapen, uppgått till 6,106,461 kronor 30 öre. I riksstaten för år 1878 beräknades behållningen för 1876 till 8,000,000 kronor, men ingick med 8,049,405 kronor 66 öre. Uti 1879 års riksstat beräknades behållningen för år 1877 till 3,800,000 kronor, men uppgick till 2,793,847 kronor 47 öre. Sammanslår man å ena sidan de belopp, till hvilka behållningen å dessa statsregleringar i riksstaten *beräknats* jemte ett i 1879 års riksstat upptaget, men sedermera ej användt kreditiv å 2,000,000 kronor, och å andra sidan de belopp, till hvilka behållningen å samma statsregleringar verkligen uppgått, så får man summorna 19,158,000 kronor och 16,949,714 kronor 43 öre; och skillnaden mellan dessa sum-

mor utgör 2,208,285 kronor 57 öre, som således är bristen å de beräknade behållningarne intill början af år 1878. Läger jag denna brist till ofvan angifna brist i beräknade inkomster och förslagsanslag, eller 1,434,389 kronor 84 öre, erhåller jag summan 3,642,675 kronor 41 öre, eller den siffra, som Stats-Utskottet uppgifvit såsom statsbrist för år 1878, och, såvidt jag kan förstå, är det den verkliga siffran. Härvid är att märka, att Statskontorets räkenskaper, så vidt jag funnit, upptager de *verkliga* och icke de beräknade inkomsterna, hvilket åter gör att den nyss angifna siffran är temligen tillförlitlig och, om jag icke misstager mig, håller temligen stånd. Det kan väl vara möjligt, att någon liten brist kan uppkomma på någon inkomst, som ej till fullo ingått vid afslutningen.

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Man har anmärkt, att Utskottet framlagt för många siffror, men jag trodde, att Kammarens ledamöter icke borde vara missnöjda med att så skett. De, som icke vilja befatta sig med dessa siffror, slippa ju att göra det; men de, som vilja deraf hemta någon ledning för nu ifrågavarande ändamål eller för andra, hafva i dessa siffror material till hvarjehanda studier. Jag tror, att denna sifferuppställning, som Utskottets tjänstemän uppgjort, verkligen är ett arbete, som förtjänar tack, såsom Herr Rundbäck äfven erkände.

Att det förefinnes en skilnad mellan den af Stats-Utskottet såsom 1878 års statsbrist angifna siffra och den siffra, som förekommer i statsverkspropositionen såsom samma års statsbrist, är lätt förklarligt deraf, att vid uppgörandet af den Kongl. propositionen siffran icke då kunnat så exakt uppgifvas, efter som 1878 års räkenskaper helt nyligen blifvit afslutade. Jag skall öfverlemnna till Kammaren att bestämma, om Utskottets utredning kan anses vara otillfredsställande. Men i allt fall hemställer jag om bifall till Utskottets förslag.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Forssell: Den ärade talaren på smålandsbänken har föreslagit Kammaren att fatta ett beslut, innebärande den förklaring, att Stats-Utskottets föreliggande utredning är otillfredsställande. Kammaren skulle genom ett sådant beslut visa, att den ännu sväfvat i någon oro och ovisslet rörande statsverkets ställning — hvilken oro och ovisshet skulle genom Kammaren gå ut öfver landet, såsom samme talare så lifligt skildrade för oss. Grunden för en sådan försäkran skulle vara den han själf angifvit, eller att Stats-Utskottet icke svarat på alla de framställda frågorna med annat än kolumner, fulla med siffror — de ord, som finnas i utskottsbetänkandet, anser han vara alltför få, siffrorna för många. Jag hemställer huruvida man på alla de frågor, som såväl han, som också en och annan med honom, både i fjor och i år framställt, kan svara med annat än sifferkolumner. Den enda rigtiga och möjliga vägen är just att upprätta sammandrag af räkenskaperna; och detta har Stats-Utskottet latit göra. Utskottet, som är sammansatt af Kammarens mest betrodda och med statens räkenskaper mest förtrogne män, har derefter förklarat sig belåtet med utredningen. Derjeunte är att märka, att i Stats-Utskottet har suttit den motionär, som inför Kammaren framlagt sina bekvämliga statsverkets ställning. Då han icke emot utlåtandet anmält sin reservation, så förmodar jag att äfven

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

han af dessa siffror blifvit lugnad. Och detta bör väl äfven för Kam-maren innebära en borgen därför, att denna siffersammanställning, huru svåräst den än kan vara under de få timmar, som varit oss här förunnade att derom taga kännedom, icke bör vara otillfredsställande.

De anmärkningar, som den ärade talaren rigtade mot Stats-Utskot-tets utredning, är jag icke skyldig att upptaga och i vissa fall icke heller i stånd att tillfredsställande besvara, emedan dertill fordras ett noggrannare studium af saken, än som varit möjligt för mig under några minuters läsning af betänkandet.

Den anmärkning, han gjort emot två posters upptagande såväl i statsverkets passiva som dess aktiva, synes mig dock icke vara af någon betydelse.

Den vigtigaste af hans anmärkningar rigtades mot den betydliga skilljaktigheten mellan den af Utskottet funna statsbrist för år 1878 och den beräkning, Kongl. Maj:t deri uppgjort. Om sådant kan bi-draga till hans lugnande, ber jag få förklara, att jag för min del icke finner något öfverraskande häri. Den siffra af 3,642,675 kronor 41 öre, som Stats-Utskottet upptagit såsom brist för år 1878, är för mig icke obekant. Denna, eller åtminstone en med densamma i det allra närmaste lika summa, förelåg äfven för mig vid uppgörande af 1880 års budget; men jag kunde då icke godkänna denna beräkning, förrän jag förvissat mig om huruvida icke Riksdagen skulle vara benägen att på särskildt sätt betäcka en del af det bristande beloppet. En del af denna stora brist hade nemligen tillkommit derigenom, att — såsom uttryckligen är anfördt i statsrådsprotokollet — Statskontoret afsett att få upptaga såsom brist i jernvägstrafikmedlen ett belopp af en million kronor. Detta hade tillgått så, att Statskontoret, när boskilnad skulle göras mellan jernvägstrafikstyrelsen och Statskontoret, hvilka båda verk förut hade haft gemensam kassa, men från och med år 1878 skulle i detta afseende från hvarandra skiljas, ville räkna sig till godo en hos trafikstyrelsen inestående kassabehållning, under årens lopp upp-kommen genom influtna, men ej till Statskontoret levererade trafik-inkomster. För min del fann jag att detta förfarande, som skulle ned-sätta trafiknettobehållningen för året 1878 med omkring en million kronor, var att kasta på ett enda år en brist, som borde fördelas på flera, och då det syntes mig möjligt att jernvägstrafikens förlagskapital lika väl som dess materiel kunde bestridas genom upplånade medel, tillstyrkte jag förslaget, att Riksgäldskontoret skulle till Statskontoret inbetala ifrågavarande million. Denna framställning har nu Riksdagen likväl icke ansett sig kunna godkänna. Då inträffade det naturligtvis, att, i öfverensstämmelse med Statskontorets första beräkning, stats-bristen för 1878 ökades med omkring en million utöfver det belopp, som jag under motsatt förutsättning beräknat.

Med afseende på hvad den ärade talaren i öfrigt anförde om den osäkerhet, som skulle råda i fråga om statsverkets ställning, den all-männa oro, som genomlöpte landet, och alla de frågor, som kunde framställas, så förefaller det mig, som om en stor del af denna oro skulle kunnat af honom sjelf undanrödjas, i fall han helt enkelt med-delat Kam-maren och valmännen fullständig upplysning derom, af hvil-ken anledning och på hvad sätt den stora oron uppkommit och hållits

vid lif. Det är en sanning, att då Stats-Utskottets betänkande nästlidne riksdags sista timme till Kamrarne inkom, talade man här om en »öfverraskning». Jag tillät mig dock redan då fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att någon öfverraskning i sjelfva verket icke existerade för någon annan än dem eller den, som icke tagit kännedom om hvad i tvenne Kongl. Maj:ts statsverkspropositioner till Riksdagen uttryckligen blifvit sagdt och förklaradt. Redan vid 1878 års riksdag hade Chefen för Finansdepartementet till statsrådsprotokollet yttrat sig om befintligheten af en kassabrist i Statskontoret och sökt utreda orsakerna till densamma. Vid 1879 års riksdag talade Chefen för Finansdepartementet, uti det tryckta och till Kammarens ledamöter utdelade, statsverkspropositionen åtföljande statsrådsprotokollet, om samma sak och förklarade, så enkelt sig göra lät, sammanhanget med denna brist.

Ang. utredning rörande statsbristen.

(Forts.)

Allt hvad som här ordats vid denna och föregående riksdag om öfverraskningar, om oberättigade anspråk på Riksgäldskontoret och om statsverkets osäkra ställning, är föga eller intet grundadt. För min del finner jag mig fullkomligt tillfredsstäld af Stats-Utskottets utlåtande. Och, såsom jag förmodar, har äfven den i Stats-Utskottet insatte motionären, hvilken förut var fullt öfvertygad om att här förelåg något mycket mörkt och oklart, numera till fullo godkänt den förklaring af dessa förhållanden, jag nu tre år å rad inför Kongl. Maj:t i statsrådet tillåtit mig framhålla. Stats-Utskottet i sin helhet har godkänt den uppfattningen, att här i väsentligaste mån endast är fråga om en kassabrist, vållad deraf, att en betydande del af statsverkets inkomster inflyta först det följande året, hvilket naturligtvis gör att, då statsregleringen icke lemnar något öfverskott, utan nått och jemt går ihop, en viss tid af året kassabrist måste uppstå, hvilken brist blir så mycket större, då statsregleringen, såsom fallet varit de närmast föregående åren, icke går ihop.

Jag visade vid 1879 och 1880 årens riksdagar, huru stor del af denna kassabrist kunde anses representera en verklig statsbrist. Denna statsbrist utgjorde i år ännu obetäckta skulder 2,550,000 kronor, vidare Statskontorets förskott till postverket 1,500,000, och slutligen förskott till jernvägarne 1,000,000 kronor.

Uti allt detta har jag icke fått orätt af Utskottet; tvärtom hafva min uppfattning och mina uppgifter härom till alla delar af Utskottet bekräftats. Jag kan sålunda, för min del, icke upptäcka något af det djupa mörker, som oroat talaren på smälandsbänken.

Herr Gasslander: Då Stats-Utskottets betänkande vid slutet af förra riksdagen inkom, måste jag bekänna att jag blef mycket öfverraskad. Jag hade tagit noggrann kännedom om Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof jemte dervid fogade yttrande af Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet, äfvensom af hans uttalande vid 1878 års riksdag, deruti han omnämnde Statskontorets behof af kassaförstärkning. Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet betonade i förstnämnda yttrande, att några åtgärder i anledning af detta förhållande icke erfordrades, under förutsättning att Riksdagen biföll Kongl. Maj:ts förslag om ökad bränvins-

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

tillverkningsafgift och ökad tull å vissa varor. Denna inkomst beräknades uppgå till omkring två millioner, eller det belopp, som ansågs brista i 1878 års statsreglering. Riksdagen beviljade visserligen icke dessa ökade afgifter fullständigt, utan endast till en del, men den åtog sig i stället en särskild tilläggsbeviljning, hvilken dock icke kunde inflyta förr än i år. Att den omständighet, att Riksdagen icke beviljat för år 1879 ökade bränvinstillverknings- och tullafgifter till ett belopp af omkring 2,000,000 kronor, skulle göra det nödvändigt att verkställa en upplåning af 13,000,000 kronor, på sätt Stats-Utskottet vid sistlidne riksdag föreslog, det framkallade min förvåning. Jag tog likväl icke då till ordet, emedan jag icke kunde under den knappa tid, som var förunnad, taga fullständig kännedom om alla dessa förhållanden och icke ville inom Kammaren uttala något klander i en sak, der jag icke var säker på mig. När jag i år fick tillgång till Kongl. Maj:ts nädiga proposition om statsverkets tillstånd och behof, så sökte jag sätta mig fullständigt in i frågan, och när jag dervid fäste min uppmärksamhet på de beräkningar öfver bristande inkomster för år 1879, som Chefen för Finansdepartementet framlagt uti bilagan N:o 6 c, såg jag mig i tillfälle att med tillgängliga handlingar ådagalägga, att i dessa beräkningar var utlemnad en post, något som en hvar lätt kunnat finna. Uti riksstaten för år 1879 finnes upptagen en behållning från föregående statsregleringar af 5,800,000 kronor. Denna behållning har tillkommit sålunda, att 2,000,000 kronor, hvilka utgjorde det af Riksdagen år 1878 beviljade kreditivet för neutralitetens upprätthållande, men icke af Kongl. Maj:t användes, öfverfördes såsom reservation från 1878 års statsreglering till 1879 års, och de återstående 3,800,000 kronorna utgjorde beräknadt öfverskott från 1877 års och de föregående årens statsregleringar. Går jag nu till 1877 års hufvudbok, som är i Kammaren utdelad, finner jag, att sistnämnda öfverskott icke uppgår till 3,800,000 kronor, utan till närmare 3,600,000 kronor. Detta synes också af de tabeller, som äro bifogade Stats-Utskottets betänkande, och af hvilka framgår, att vid 1878 års början fanns ett öfverskott af något mera än 11,500,000 kronor. Af detta öfverskott har Riksdagen till 1878 års statsreglering disponerat 8,000,000 kronor, och då ligger det ju i sakens natur, att återstoden, eller närmare 3,600,000 kronor, utgjorde det öfverskott, som fanns vid 1879 års början. Ty det läres icke få antagas att penningar, som Riksdagen har disponerat till ett ändamål, blifvit använda till ett annat. Denna behållning från 1877 års och de föregående årens statsregleringar var anvisad till 1879 års statsreglering, och någon del af den kan således icke rätteligen hafva blifvit använd till att godtgöra någon som helst brist från år 1878. Man beräknade emellertid, att denna behållning skulle uppgå till 3,800,000 kronor, men då den icke utgör mera än närmare 3,600,000 kronor, visar sig således en brist i denna tillgång på något mera än 200,000 kronor; men denna brist är icke uppgifven af Chefen för Finansdepartementet, då han omnämde bristerna i 1879 års statsreglering. Jag ansåg emellertid, då den Kongl. propositionen remitterades till Stats-Utskottet, det icke vara skäl att då fästa Kammarens uppmärksamhet derå, ehuru jag för en enskild ledamot af Utskottet påpekat förhållandet. Då jag nu fick del af Stats-Utskottets

föreliggande betänkande, rörande utredning af statsbristen, blef jag öfverraskad af den uppgiften, att vid 1879 års början fans en brist i den beräknade behållningen på 3,642,675 kronor 41 öre. Efter min uppfattning är det dock omöjligt, att så kan förhålla sig, och uppgiften om hvad denna siffra representerar synes oriktig. Ty den representerar dels en brist i den för 1879 års statsreglering beräknade behållning och dels en brist i 1878 års statsreglering, och detta är två särskilda saker. Det torde icke vara möjligt, att ett räkenskapsverk skall anse sig berättigadt att bokföra medel, som äro afsedda och beräknade för 1879 års statsreglering, för att få 1878 års statsreglering att gå i hop, utan det måste väl vara för statsverket, likasom för hvarje enskild person, nödvändigt och nyttigt att veta, huru dess affärsställning för hvarje särskildt år ser ut. Jag skall nu lemna detta ämne och öfvergå till frågan om anledningen till Statskontorets behof af så kallad kassaförstärkning. Vid 1878 års början fans det, efter hvad räkenskaperna utvisa, en behållning från föregående årens statsregleringar af öfver 11 millioner kronor. Reservationerna uppgingo till högre belopp än den utestående uppbörden, hvilket också Stats-Utskottets nu lemnade utredning gifver vid handen. Men icke desto mindre uppstod redan i Januari 1878 behof af kassaförstärkning från Riksgäldskontoret. När jag genomläste den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof samt Chefens för Finansdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet angående anledningen till behofvet af kassaförstärkningar, fann jag visserligen några siffror uppgifna, men jag måste bekänna, att dessa icke syntes mig mycket upplysande. Herr Finansministern uppgifver nemligen, att den utestående uppbörden för år 1879 utgjorde 17,730,000 kronor, statsbristen 2,550,000 kronor, Statskontorets förskott till postverket 1,500,000 kronor och jernvägstrafikens skuld till Statskontoret 1,000,000 kronor, eller tillsammans omkring 22 millioner kronor. Till betäckande af detta behof har nu Statskontoret, såsom han meddelar, ingenting annat än reservationer och grundfonden. Huru mycket kunna då dessa reservationer utgöra? Det synes ganska betecknande, att Herr Finansministern mycket fullständigt utredt beloppet af den utestående uppbörden, men deremot icke alls talat något om reservationernas belopp. Går jag då till den senast afslutade rikshufvudboken, skall jag finna, att dessa reservationer öfverstiga beloppet af den utestående uppbörden. Om sålunda Statskontoret verkligen hade reservationerna plus grundfonden att tillgå, skulle behofvet af kassaförstärkningar icke varit så stort, som nu visat sig vara fallet. Men huru dermed förhåller sig, har icke fallit någon in att för Kamraren utreda. Och dock är den saken ganska enkel; det behöfs blott att den blir påpekad för att en hvar skall finna, huru den förhåller sig. I parentes vill jag utprepa, att grundfonden, som nu är beräknad till 5 millioner kronor, är, såsom den förste talaren sade, en tillgång, som, hvad hela detta belopp angår, endast finnes på papperet, men icke i verkligheten. Till betäckande af statsverkets utgifter har Statskontoret af grundfonden i verkligheten icke mer än omkring 4 millioner kronor, hvilket också framgår af den utredning, Stats-Utskottet lemnat. Slår man upp rikshufvudboken, skall man äfvenledes finna, att bland grundfondens tillgångar äro upptagna sådana poster som be-

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

hållning af spanmål och proviant och af bergseffekter, jemte värdet af inventarier för fångvården och stuterierna, upptagna till ett värde af närmare 700,000 kronor. Ingen lär väl dock kunna tro, att dessa tillgångar äro användbara för att mota Statskontorets behof af kassaförlag; men jag återkommer nu till dessa reservationer, som finnas upptagna såsom tillgångar i rikshufvudboken och äfven i en af bilagorna till Stats-Utskottets föreliggande betänkande. På papperet äro de tillgångar till det uppgifna beloppet, men icke i verkligheten. Hvar och en, som har någon kännedom om statsförvaltningen, vet, att det är skillnad mellan utgifter, som förskottsvis bestridas, och utgifter, som formelt afföras. Det är i och för redovisningen ganska ofta erforderligt, att utbetalningar afföras i räkenskaperna såsom förskott. Till dess förskotten blifvit reglerade uppföres motsvarande belopp af anslaget såsom reservation. Det händer sålunda ofta vid större beställningar, att i kontraktet göres det förord, att den person, med hvilken aftalet sker, skall hafva ett så och så stort förskott. Beloppet deraf kan dock icke formelt afföras i räkenskaperna, ty man vet icke, om den ifrågasvarande personen rätteligen kommer att utföra beställningen. Inom den förvaltning jag tillhör har man i möjligaste måtto sökt undvika förskottsanordningar, och man har reducerat dem ganska betydligt; men man kan icke förekomma dem alldeles.

Om vi kasta en blick på den öfversigt af Statskontorets ställning, som Utskottet lemnat, skola vi finna, att Statskontoret vid 1879 års början hade upplånat 12 millioner kronor af Riksgäldskontoret. Statskontoret hade vid samma års början en kontant behållning af omkring 7 millioner kronor och utlemnade förskott till ett belopp af något öfver 9 millioner kronor, tillsammans omkring 16 millioner kronor. När jag beräknar, att grundfonden utgjorde 4 millioner kronor och lånet från Riksgäldskontoret 12 millioner kronor, finnes summan deraf, 16 millioner kronor, precis vara det kassaförlag, som Statskontoret behöfde. Hela hemligheten med dessa reservationer, som af Herr Finansministern uppgifvits vara tillgängliga för att fylla behofvet af kassaförlag, är att de icke finnas till hela sitt belopp, och det är den omständigheten, som vållar behofvet af kassaförlag, när uppbörden icke flyter in under det år, för hvilket den är afsedd. Det rådde naturligtvis samma förhållande under forna tider, nemligen att det gjordes utbetalningar förskottsvis till ganska stora belopp, men sådant kunde lättare ske då, derför att Statskontoret fick in uppbörden tidigare än nu.

För min del skall jag icke göra något särskildt yrkande, men om det kommer till omröstning, måste jag biträda det yrkande, som af representanten från Vexjö blifvit framställt.

Herr Statsrådet Forssell: Jag är den siste talaren mycket tacksam för hans framställning, hvilken jag med största intresse har åhört; och särskildt är jag honom tacksam för det han, som två särskilda gånger under sitt föredrag utgick från origtiga förutsättningar och följaktligen äfven kom till origtiga resultat, sjelf vederlade dessa sina förutsättningar. Han visade, att om man utgår från den origtiga uppfattning, att statsverkets inkomster och utgifter ovilkorligen skola för hvarje år betraktas såsom ett fristående helt för sig, så att det ena

årets öfverskott icke lagligen kan användas till betäckande af ett följande års brist och tvärtom, så kan man få åtskilligt att anmärka mot de sifferberäkningar, som blifvit gjorda såväl af Kongl. Maj:t som af Stats-Utskottet under åren 1877, 1878 och 1879. Men då nu är förhållandet, att det ena årets öfverskott alltid användts och fortfarande plägar användas till betäckande af ett annat års brist, så kan jag icke finna annat, än att man varit fullt berättigad att balansera öfverskott eller brist från ett år till ett annat. Detta sker för närvarande i en särskild räkning i rikshufvudboken, som kallas »fonden för reserverade medel».

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Vidare har den ärade talaren visat, att *om* man antager, att Chefen för Finansdepartementet i ett anfördt yttrande till statsrådsprotokollet afsett att Statskontorets kassabrist skulle kunna fyllas genom de belopp af »reservationer», som äro bokförda i rikshufvudboken, så vore yttrandet fullt obegripligt. Men jag vågar bestrida, att vare sig talaren eller någon annan har rätt att åt detta mitt yttrande gifva en sådan tolkning; det är alldeles icke obegripligt för den, som vill begripa, och jag har icke gjort mig skyldig till någon förblandning af reservationer, som blott äro bokförda, och reservationer, som verkligen äro reserverade. Då talaren sjelf påpekade, att de disponibla reservationerna utgöra en högst ringa del af de bokförda reservationerna, så är det tydligt, att han gaf Chefen för Finansdepartementet rätt i dennes påstående, att för skilnaden mellan den upptagna bristen i inkomster af 17 millioner kronor och den verkliga statsbristen 22,250,000 kronor finnes icke tillräcklig betäckning annorledes än genom lån af Riksgäldskontoret.

Herr Lyttkens: Det är beklagligt, att man så i sista stund af Riksdagen får från Stats-Utskottet emottaga sådana betänkanden som det förevarande, hvarom den, som ännu icke är dess mer inne i riksdagsgöromålen, behöfver lång tid för att taga kännedom. Ätminstone erfordras dertill en tid af mera lugn än som inemot Riksdagens afslutning står till buds.

Finansministern yttrade, att det föreföll honom besynnerligt, att man blef öfverraskad af att vid slutet af förra riksdagen erfaras, att det behöfdes 13 millioner kronor icke för att betäcka en vanlig statsbrist, utan för att ersätta en ännu icke influten statsinkomst. Jag får förklara, att jag för min del med många delade denna öfverraskning icke öfver sjelfva bristen utan deröfver, att densamma behöfde betäckas genom lån. Jag kunde nemligen icke inse, hvarföre man behöfde låna penningar på ända till sex år för att betäcka en brist, som under loppet af fyra eller fem månader skulle genom influtna medel kunna fyllas. Har det då nu ändtligen kommit derhän, att man erkänner, att den befintliga bristen icke är förorsakad derigenom, att motsvarande tillgångar icke inom beräknad tid influtit, utan att den är en verklig statsbrist på tre à fyra millioner kronor? Det är möjligt, att så är. Men af Utskottets betänkande har jag icke kunnat få detta klart för mig. Summan af de reserverade medlen, enligt Herr Finansministerns beräkning, uppgick för år 1878 till öfver 22 millioner kronor. Men en hvar, som icke har tillgång till räkenskaperna,

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

skall utan tvifvel finna det vara högst förvånande, att icke denna summa jemte den till 5 millioner uppgående grundfonden skulle varit tillräcklig till bestridande af de utgifter som förekommit, innan årets inkomster influtit. Nu har Herr Finansministern här förklaradt, att dessa s. k. reservationsmedel i verkligheten icke finnas till uppgifna belopp, utan att det är en felaktig bokföring som gör, att denna post sväller ut, fastän medlen i sjelfva verket blifvit använda. Detta är ett ganska betydligt fel och deraf har jag för min del blifvit alldeles vilseledd. Jag trodde, att då dessa medel blifvit anslagna till vissa ändamål, men icke blifvit under årets lopp använda, de skulle kvarstå såsom en verklig behållning med afdrag dock af hvad som möjligen blifvit lemnadt såsom förskott för fullgörandet af upprättade kontrakt om arbeten för statens räkning. Då så icke är förhållandet, är det naturligtvis svårt för mig, liksom för en hvar, som icke har närmare kännedom om saken, att se huru stor del af dessa reserverade medel ligga orörda och kunna användas till bestridande af de löpande utgifterna. Det är således för mig omöjligt att i detta afseende framlägga några bestämda siffror eller ens approximationsvis uppgöra någon beräkning.

Det har äfven väckt min synnerliga förvåning, att år efter år Statskontoret skulle behöfva att månad för månad begära försträckning från Riksgäldskontoret med undantag af de två månader på året, då bränvinsmedlen rikligen till Statskontoret inströmma.

Af allt framgår temligen tydligt — och hur man än resonnerar, kan det icke bortresonneras — att det finnes en statsbrist i verkligheten långt större än Utskottet uppgifvit, nemligen så stor, som beloppet af de reservationsanslag, som icke blifvit utbetalade såsom förskott.

Att fortsätta länge på denna väg duger icke; ty att år från år låna penningar för bestridande af de löpande utgifterna är en nödfallsutväg, som kan tillgripas under ett eller par år; men länge går det icke. Detta leder till ruin, så vida man icke genom att minska utgifterna söker få debet och credit att gå ihop. Hvarje person — såväl den enskilde som staten — som beträder den banan att låna penningar för betalandet af sina löpande utgifter, kommer förr eller senare i ett ohjelpigt läge.

Jag vill icke göra något yrkande, men jag måste förklara, att det föreliggande betänkandet icke är för mig tillfredsställande. Jag har nemligen deraf icke fått klart för mig, huru stor statsbristen i verkligheten är.

Herr A. br. Rundbäck: Det förvånade mig något, att den som vi alla veta fyndige Finansministern, då han här nyss uppträdde såsom saksförare för Stats-Utskottet, till en början icke hade annat att till dess försvar åberopa än Utskottets stora auktoritet. Stats-Utskottet vore nemligen, sade han, sammansatt af Kammarens mest betrodde och i statens angelägenheter mest hemmastadde män, och därför, då Utskottet förklarar sig vara belåtet med utredningen, borde äfven vi vara det. Men då Herr Finansministern möjligen trodde att detta skäl icke ensamt vore tillfyllestgörande, så hänvisade han Kammaren

dertill, att den motionär, som inför Kammaren framlagt sina bekymmer rörande statsverkets ställning, icke emot utlåtandet anmält sin reservation, i hvilket förhållande Herr Finansministern fann en borgen för att utlåtandet vore fullt tillfredsställande. För min del hoppas jag emellertid, att Herr Carl Anders Larsson icke anser mig säga en oartighet, då jag säger att hans borgen icke är i förevarande eller i andra fall acceptabel. Herr Statsrådet sade vidare, att man icke borde klandra Utskottet för den mängd af siffror som blifvit framlagda; ty så beskaffade frågor som framstälts, sade han, borde med siffror bemötas. Ja, bevisningen skall visserligen ske med siffror; men det bör icke tillkomma hvarje ledamot af Kammaren att taga ut svaret ur dem, utan det åligger Utskottet att draga konklusionen ur det samlade material, som Utskottets tjänstemän för Utskottet framlagt. Utskottet hade bort för oss tyda dessa tabelluppgifter och säga oss, att ur dem framgår det och det och det; ty endast på sådant sätt kunde dessa hopade siffermassor blifva vägledande för vårt omdöme. Och då Utskottet försunnat att göra detta, så har Utskottet, enligt min åsigt, underlåtit att fullgöra sin skyldighet.

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Vidare anmärkte Herr Statsrådet, att jag icke hade rätt, då jag talade om olikheten mellan de af honom och af Stats-Utskottet meddelade uppgifter rörande statsbristen för år 1878. Men jag har talat härom icke för att klandra hvarken regeringens eller Utskottets siffror, hvilka senare jag till och med förklarade vara fullt rigtiga, utan för att visa, huru svårt det vore för dem, som skulle taga reda på saken, att lotsa sig fram mellan sådana motsägelser. Och då Herr Statsrådet sedan förklarade sig vara ense med Utskottet i afseende å statsbristens belopp år 1878, hvad anförde han väl såsom grund därför? Jo, han hänvisade till det beslut, som fattades här för en timme sedan angående 3:dje punkten i Utskottets utlåtande N:o 68. Huru kunde jag åter för två timmar sedan drömma om detta?

Vidare lade Herr Statsrådet i min mun åtskilliga yttranden, som jag icke haft, till exempel det, att frågan skulle komma att väcka oro i landet och att det funnes ett kaos i statens räkenskaper. Detta har jag icke sagt, utan jag har endast sagt, att det i fjor väckte en viss oro i landet, då, på sätt som skedde, en af Riksdagens viktigaste frågor förekom till behandling i de sista minuterna af dess sammanvaro, utan att deråt kunde egnas tillräcklig utredning. Jag har vidare icke begagnat ordet *kaos* i fråga om statens räkenskaper, utan jag har endast sagt, att Utskottets sifvertabeller icke synas hafva blifvit uppgjorda för det ändamål, hvarom här egentligen varit fråga, och att de äro mera egnade att förmörka än belysa frågan. Detta är naturligtvis något helt annat än att tala om att statens räkenskaper befinna sig i ett *kaos*.

Herr Finansministern yttrade ock, att han blifvit mycket förvånad att få höra talas om den der öfverraskningen sista riksdagen, enär man redan i två år varit beredd på hvad som då skedde. Men, mine Herrar, Kongl. Maj:t hade talat om denna statsbrist på ett sätt, som om inga särskilda åtgärder skulle behöfva vidtagas för densamma; och ännu den 14 Maj i fjor hade icke Riksgäldskontoret inkommit med någon anmälan om statsbristen, oaktadt Riksgäldskontoret kunnat an-

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

mäla förhållandet långt förut. Nu skedde detta först sedan alla andra lånefrågor blifvit afgjorda; och då var det gifvet att man skulle blifva ganska mycket öfverraskad. Hvad vidare beträffar Herr Statsrådets påstående att Stats-Utskottet icke skulle hafva kunnat afgöra denna fråga i fjor annorledes än i sammanhang med uppgörandet af Riksgäldskontorets reglemente, så synes mig äfven detta påståendes rättighet vara minst sagdt tvifvelaktig, då, som man vet, vi under Riksdagens lopp ofta fatta beslut i hvarjehanda frågor, till exempel om jernvägsanslag m. m., om hvilka bestämmelser först sedermera införas i Riksgäldskontorets reglemente. Ätminstone hade Riksgäldskontoret kunnat tidigare än som skett anmäla saken för Stats-Utskottet.

Jag slutar med att än en gång bestämdt framhålla, dels att vi hafva en statsbrist af större dimensioner än den Utskottet här framhållit för 1878 och dels att Utskottet brustit i utredningen af det ifrågavarande ärendet, hvarför jag fortfar med mitt yrkande.

Herr Key: Jag har gjort en iakttagelse om ett kroniskt fenomen, som vid hvarje riksdags slut förekommer antingen vid behandlingen af finansbetänkandet eller något annat Stats-Utskottets utlåtande. Meningen är väl att säga ett vänligt farväl efter den gamla regeln: »den man älskar, den agar man». I år har vid detta afskedstagande Herr Finansministern fått göra sällskap med Stats-Utskottet. Jag vet dock icke hvem som dervid egentligen intager främsta rummet, Finansministern eller Utskottet. Det låter jag vara osagdt. Men då representanten från Vexjö, som började debatten, klandrade Utskottet för det, att Utskottet i sitt betänkande blott presterat »*några quadratum utredning*», ber jag att få erinra derom, att vid betänkandet finnes fogadt icke mindre än *18 quadratfot tabeller*. Men det var icke heller bra, ty, sade talaren: »man drunknar ju nästan i tabeller». Hur skall man då kunna göra honom till lags, eftersom i betänkandet står för litet, men i tabellerna för mycket? Herr Finansministern har redan mycket riktigt påpekat orsaken till skillnaden mellan Utskottets beräkning af statsbristen eller 3,642,675 kronor 41 öre och beräkningen deraf i statsverkspropositionen. Herr Finansministern säger nemligen, att den å 1878 års statsreglering uppkomna brist utgjorde, enligt tillgängliga räkenskaper, i rundt tal 2,820,000 kronor, »men», säger Herr Finansministern vidare uti statsverkspropositionen, pag. 33 bil. 6 c), »när nu på grund af Riksdagens framställning Eders Kongl. Maj:t beslutit att från och med år 1879 jernvägstrafiken skall betraktas som en från statsförvaltningen fristående industri och att endast levereringarna från jernvägstrafikstyrelsen skola bokföras som inkomst för statsverket, så har, vid den för år 1878 verkställda slutliga uppgörelse mellan statsverket och statens jernvägar, Statskontoret ansett att de statsverkets medel, som ligga uti jernvägens kassor, kunna Statskontoret tillgodoföras på det sätt, att ett deremot svarande belopp öfverföres från den statsverket tillflutna trafikbehållningen för år 1878, hvarigenom åter skulle uppstå en ytterligare brist af omkring en million kronor i statsverkets inkomst af jernvägstrafiken för detta år». Då nu Riksdagen biträdt denna Statskontorets åsigt, så har i verk-

ligheten uppkommit en skilnad af en million, hvadan statsbristen i exakta siffror utgör 3,642,675 kronor 41 öre.

Nu skall jag bedja att få i sammandrag meddela en, som jag hoppas, öferskådlig utredning af denna så kallade brist, uppgjord i Utskottet och med ledning af de här bifogade tabellerna.

I riksstaten beräknas öferskotten till

af 1875 års	för år 1877	5,358,000: —
» 1876 års	» » 1878	8,000,000: —
» 1877 års	{ 3,800,000 och	
» 1878 års	{ 2,000,000 för år 1879	5,800,000: —
Summa kronor		19,158,000: —

Dessa öferskott hafva i verkligheten uppgått, enligt räkenskaperna

år 1875 till	6,106,461: 30
» 1876 »	8,049,405: 66
» 1877 »	2,793,847: 47

Summa kronor 16,949,714: 43.

Då nu derifrån drages 1878 års brist, utgörande 1,434,389 kronor 84 öre, så blifva de återstående öferskotten 15,515,324 kronor 59 öre, och skilnaden mellan denna summa och den förutnämnda summan för de i riksstaten beräknade öferskotten, 19,158,000 kronor, blifver 3,642,675 kronor 41 öre, hvilket är den summa Stats-Utskottet uppgifvit.

Till betäckande af denna brist finnas följande tillgångar:

1879 års blifvande öferskott	270,000: —
» » öfningsanslag	476,253: 40
1880 » d:o	500,000: —
1878 » d:o	23,746: 60
från 1881 års riksstat	2,372,675: 41

Summa kronor 3,642,675: 41.

Der hafva Herrarne åter igen samma siffra, som Stats-Utskottet beräknat. Granska vi närmare denna brist och sättet för dess fyllande, blifver det tydligt, att hvad i Stats-Utskottets utlåtande sagts, att denna brist dels redan vore betäckt, dels ock vid nu förestående statsreglering skall betäckas, håller streck. Jag tror således icke, att vi, såsom en talare på hallandsbänken förmodade, behöfva låna upp penningar för att betäcka denna så kallade statsbrist.

Men jag ber att få fästa Herrarnes uppmärksamhet äfven på en annan sak, nemligen att utom denna verkliga statsbrist på 3,642,675 kronor 41 öre förekommer ett ökad behof för Statskontoret af ökad förlagskapital, och detta kommer sig till en del deraf, att under det att indelta arméns löner förut utgått af boställena, numera, i samma mån dessa blifvit indragna, för Statskontoret inträdd skyldigheten att kvartaliter utbetala dem. Detta är en bland de många anledningarne till att Statskontoret haft ökad behof af kassaförlag, och när detta skulle anskaffas, måste man göra på det sätt som skett. Detta har

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

man, jemte annat af samma beskaffenhet, förbisett, och lägges så der- till den förutnämnda bristen, finna Herrarne saken efter mitt förme- nande utredd. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Herrarne börja visserligen mumla, men det är väl tidigt.

Den förste opponenter i denna fråga ber jag få påminna, att jag i min motion begärt, att ett särskildt Utskott skulle tillsättas för att utreda denna viktiga och vidlyftiga fråga, och jag hade ämnat föreslå såsom medlemmar i detta Utskott Lektor Rundbäck samt Herrar Gasslander och Lyttkens, hvarigenom man antagligen skulle fått en bättre och fullständigare utredning än den Liss Olof Larsson, Ola Andersson och jag lyckats åstadkomma. Jag medger också, att dessa förstnämnda Herrar haft bättre tid att åstadkomma detta stora opus af siffror, ty, såsom hvar och en måste medgifva, har Stats-Utskottet haft en mängd andra saker att uträtta och har endast på lediga stunder kunnat taga uti med denna vidlyftiga utredning. Jag har sjelf icke legat på latbänken, ty om jag toge hit mina enskildt upprättade tabeller, skulle de vara minst dubbelt så många som de, hvilka äro bifogade Stats-Utskottets utlåtande, men mina kamrater inom Utskottet ansågo att icke andra handlingar borde få tryckas, än de som voro upprättade af en auktoritet, d. v. s. en statens embetsman. Således kan det icke vara mitt fel, att denna utredning icke blef så nöjaktig som dessa tre Herrar ville hafva den. Felet var andras, ty, om jag icke missminner mig, var det Lektor Rundbäcks egen broder, min vän Jöns Rundbäck, som jemte Herr Dickson motsatte sig min begäran om ett särskildt Utskott, och som jag icke ensam tordes opponera mig mot dessa två Herrar och icke vann understöd af någon annan i Kammaren, må det vara mig ursäktadt, att frågan blef underkastad behandling i detta Utskott, som icke kan sägas hafva haft hvarken tid eller begrepp om att göra upp en ordentlig utredning. Jag ber Herrarne erinra sig, att på riksgäldsafdelningen inom Stats-Utskottet sitta tre Herrar från Första Kammaren, som icke äro några dufungar i räkneväsendet, nemligen Herrar Carl Ekman, Ljungqvist och Nordenfelt. Dessa äro icke så goda att slå på fingrarne, och hade jag dem till hjälp här, skulle hvarken Herrar Rundbäck eller Gasslander kunna vederlägga mig. Jag får emellertid medgifva, att jag för egen del verkligen blifvit kurerad för mina skrupler i fråga om den Statskontorets brist, som jag fått för mig skulle existera, men jag är icke ledsen öfver, att jag varit så envis att få en utredning, då den blifvit så pass god som denna. Om Herrarne lägga märke dertill, skola Herrarne finna, att man här åstadkommit, att rikshufvudboken för år 1878 redan blifvit färdig, medan vi hafva behandlat detta, ty kamraterna inom Utskottet ville icke stödja sina sifferuppgifter på egna beräkningar, utan anhöllo hos chefen för riksbokslutsbyrån i Statskontoret att få behöfliga upplysningar, och han uppgjorde denna kalkyl med siffror, hvilka Herrarne icke torde kunna vederlägga; det tror jag nästan jag skulle kunna våga hvad som helst på. Af denna tabell finna Herrarne, att Statskontoret vid 1879 års början var skyldigt till Riksgäldskontoret 12,000,000 kronor och att tillsammans med andra skulder hela skuldbeloppet uppgick

till omkring 19,000,000 kronor. Men så kunna Herrarne på högra sidan af betänkancket äfven finna, att vi hade en kassabehållning af öfver 7,000,000 kronor. Detta belopp fans dock icke liggande på ett enda ställe, utan hos Statskontoret fans något öfver 3,000,000 kronor, hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen 1,584,857 kronor 77 öre, hos Fångvårdsstyrelsen 107,092 kronor 50 öre, hos Arméförvaltningen 69,025 kronor 55 öre, hos Marinförvaltningen 674,934 kronor 210 öre och hos Generalpoststyrelsen 1,115,810 kronor 31 öre, hvilket tillsammans med kassabehållningen hos några andra förvaltande verk och myndigheter för år 1879 utgjorde tillsammans öfver 7,000,000 kronor. Vi hade dessutom en utestående kronouppbörd af 14,661,029 kronor 27 öre, hvilken var nödvändig för betäckande af de statens utgifter, som förekomma på venstra sidan af betänkancket. Dessa nu nämnda tillgångar utgjorde således tillsammans öfver 21,000,000 kronor. Men vidare hade vi förskott till liqid och redovisning: hos Statskontoret öfver 2 millioner, hos Arméförvaltningen nära 5 millioner och hos andra myndigheter äfven rätt betydande belopp, eller tillhoppa öfver 9 millioner. Slutligen hade vi fordringar för oguldna bränvinstillverkningsavgifter, tullungälder, jernvägstrafikmedel m. m. uppgående till omkring 10 millioner. Sammanlagdt uppgingo dessa tillgångar till öfver 43 millioner kronor, och således tillräckligt att betäcka såväl de förutnämnda 19 millionerna i kassaförstärkning från Riksgäldskontoret som äfven bristen i de beräknade reservationerna, hvarom Herr Gasslander talade. Vi hade alltså i stället för brist ett öfverskott, nemligen dels nära 5 millioner, som låg i statsverkets grundfond och dels ett ytterligare öfverskott å 2 millioner. Att icke grundfonden, som man sagt, sväfvat i luften, är uppenbart, ty den ligger i dessa förutnämnda 43 millioner och utgör förskott för blifvande inkomster; när dessa flyta in, får grundfonden sina förskott tillbaka.

Således var det icke mera än för år 1879, som vi icke visste huru affärerna stodo. Jag yrkade visserligen inom afdelningen på, att vi skulle taga reda på, huru det förhöll sig med de tre stora inkomstkällorna, tullinkomsterna, bränvinsmedlen och jernvägstrafikmedlen, samt vidare undersöka om förslagsanslagen blifvit i någon betydligare mån öfverskridna, så att vi kunde fått en inblick jemväl i ställningen för år 1879, men jag fick icke mina kamrater med mig härom.

Jag tror därför icke att Herr Abraham Rundbäck hade skäl att beskylla oss i Stats-Utskottet för försumlighet, ty vi hafva skött oss så godt vi kunnat. Om vi varit dumma, så är det icke vårt fel, ty nog hafva vi bjudit till så godt i vår förmåga stått. Och att vi icke förr kommit in med detta utlåtande, det hafva vi heller icke kunnat hjälpa, ty för detsammas afgifvande måste vi hafva tillgång till 1878 års riksbokslut. Det har således icke varit så godt att komma när som helst med utlåtandet. Nämnda bokslut blef oss nemligen icke tillgängligt förr än i April månad, och att det ens kunde ske så tidigt berodde derpå att Kongl. Maj:t i och för lösningen af den gamla frågan om räkenskapernas tidigare afslutande, utfärdat vissa föreskrifter, som åstadkommit, att bokslutet kunnat blifva färdigt tidigare än förut någonsin skett. Jag påminner mig i detta fall, hurusom jag för några år sedan under en statsrevision läste ett Kongl. Maj:ts bref af den 20

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Mars, deri han föreskref, huru rikshufvudboken för 2 år tillbaka skulle uppgöras. Att vi nu hafva fått den färdig så mycket tidigare, därför är jag Herr Finansministern tacksam, och jag hoppas att snart nog skall rikshufvudboken kunna så tidigt afslutas, att statsrevisorerna få granska nästförflutna års räkenskaper. Och när detta skett, sedan kan man få vara ovetting på Stats-Utskottet, om det icke tidigare och bättre utreder affärerna. Men nu, då Utskottet får hafva så mycket arbete för anskaffande af erforderliga upplysningar, hemställer jag till Herrar Rundbäck och Gasslander, om de icke kunde låta detta betänkande passera utan vidare chikaner. Att texten af utlåtandet är så kort, är icke vårt fel, utan beror på sekreteraren i Utskottet, som icke kunde vara så hemma i frågan som den, som gjort upp tabellerna.

Jag yrkar för min del bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag kan icke underlåta att påpeka en, som mig synes, ganska felaktig uppfattning hos de ärade Herrar, som gjort anmärkningar mot Stats-Utskottets betänkande, då man fordrar, att Stats-Utskottet eller Riksdagen skall kunna ingå i en detaljerad granskning af statsverkets räkenskaper. Detta är, enligt min mening, icke Utskottets eller Riksdagens uppgift, utan därför hafva vi ärliga statsrevisioner. Jag tror ock, att de, som vilja hafva en sådan detaljerad granskning och på samma gång beklaga, att detta betänkande inkommit först i Riksdagens sista timme, äfven i ett annat hänseende misstaga sig, nemligen i det, att, om vi önska sådana utredningar, Riksdagen skulle kunna sluta inom 4 månader. Vi skulle då nödgas ligga här betydligt längre. Jag anser det vara ett grundfel i uppfattningen af Riksdagens uppgift, att Riksdagen skulle äligga att ingå i någon detaljerad granskning af statsräkenskaperna, och har ansett mig, då jag ej kan bemöta alla de anmärkningar, som i detta syfte blifvit gjorda, ej kunna underlåta att uttala denna min mening. Det framställdes dessutom en alldeles felaktig uppgift af den ärade talaren på karlskronabanken, då han sade, att Kongl. Maj:t i fjor begärde en förhöjning uti allmänna bevillningen af 2 millioner kronor och att denna begäran föranledde Riksdagen att besluta om den ifrågasvarande upplåningen på 13 millioner. Detta är likväl naturligtvis att sammanbinda två saker, som icke det ringaste höra tillhoppa.

Jag förvånades emellertid öfver, jag upprepar det, att höra Herr Rundbäck tala om den öfverraskning, som den ifrågasvarande upplåningsfrågan förlidet år beredde Riksdagen.

I Kongl. Maj:ts proposition N:o 1, bilagan C., påpekas dock Statskontorets behof af förskott under de senare åren — ett behof, som påkallats derföre, att statsinkomsterna influtit senare än beräknadt varit. Än tydligare var detta framhållet i den året derförut till Riksdagen afgifna statsverksproposition, der behofvet var med siffror utfördt. När nu denna proposition utdelas redan den 15 Januari eller redan samma dag som Riksdagen öppnas, förefaller det besynnerligt att höra talas om öfverraskningar angående denna sak.

Herr Lyttkens: Den siste talaren tyckes antingen icke velat höra eller icke hört hvad här blifvit sagdt, att man blifvit öfverraskad

öfver att den brist, som måste fyllas, icke kunde fyllas genom öfverskott i löpande inkomster, utan måste fyllas genom lån. Jag tror dock, att, när det är fråga om de förskott, hvarom här är fråga, det torde finnas en annan utväg än att låna. Deri har för mig legat en anledning till öfverraskning. En ytterligare anledning till öfverraskning finner jag deruti, att man ännu icke vidtagit någon åtgärd för att göra dessa ständiga lån obehöfliga. Ty, säga hvad man vill, Stats-Utskottet kan likväl icke undgå att medgifva, att vi verkligen hafva en statsbrist. Det är därför ingalunda min mening att klandra Stats-Utskottet, därför att det icke förr framkommit med detta sitt utlåtande, eller att begära, att Stats-Utskottet skulle anställa någon revision i detta afseende, ty vi veta ju alla, att sådant hör statsrevisorerna till.

Ang. utredning rörande statsbristen.
(Forts.)

Herr Finansministern har nyss för oss klargjort denna sak. Jag är honom tacksam särskildt för den upplysningen, att icke alla dessa 22 millioner kronor, utgörande öfverskott på reservationsanslag, försvunnit ur allmänna rörelsen, utan att en del af denna summa utbetalats såsom förskott och en annan del åtgått till betäckande af de löpande utgifterna. Detta var för mig en lugnande upplysning.

Jag vill, såsom sagdt, icke klandra Stats-Utskottet, därför att det temligen sent inkommit med detta sitt betänkande. Det beror helt enkelt derpå, att alla Utskotten samt och synnerligen, Lag-Utskottet möjligen undantaget, icke vid Riksdagens början arbeta såsom sig bör, utan uppskjuta arbetet till slutet af Riksdagen.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Nu har öfverraskningen inskränkt sig dertill, att man blifvit öfverraskad deraf, att man behöft upplåna penningar för betäckande af dessa Riksgäldskontorets förskott till Statskontoret. Jag ber dock att få erinra derom, att det redan sedan flera år tillbaka uti det för Riksgäldskontoret utfärdade reglemente medgifvits Fullmäktige rätt att för sådant ändamål upplåna penningar, och häri borde sålunda icke ligga någon öfverraskning.

Den enda skilnaden emellan hvad som bestämdes vid sista riksdagen och hvad som förut var stadgadt, är att vid förra riksdagen Riksgäldskontoret lemnades rätt att upplåna penningar emot obligationer i stället för emot skuldförbindelser, som förut varit förhållandet.

Öfverläggningen var härmed slutad, och sedan Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de framställda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 9.

Föredrogos och biföllos, hvart efter annat, Stats-Utskottets nedannämnda Utlåtanden och Memorial:

N:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående försäljning af kronans andel i den till häradskrifvarebostället Alby N:o 1 och frälshemmanet Alby N:o 2 gemensamt hörande qvarnlägenhet;

N:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående afsöndring af jord för folkskolans behof från regementschefsbostället Bredevik i Jönköpings län;

N:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående upplåtelse till Visby stad af den inom staden belägna så kallade landt-ränteritomten;

N:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående afsöndring af jord från Rådmansö kungsgård i Stockholms län samt indragna militieboställena Ödhult N:is 1 och 2 samt Grönkuilla i Kalmar län; och

N:o 64, i fråga om godtgörande af arbete med den så kallade järnvägshypoteksfondens förvaltning.

§ 10.

Om den kommunala rösträtten.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 54, i anledning af framställda förslag i fråga om den kommunala rösträtten.

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *Ola Andersson* i Burlöf hade uti sin motion N:o 120, i hvars syftemål 45 andra ledamöter af samma Kammare förklarar sig instämma, anför, »huruom den kommunala rösträtten och röstvärdet — nu otillfredsställande ordnade — borde så bestämmas, att den förra betingades och berättigades af bidrag till kommunens gemensamma utgifter samt att, beträffande det senare, den nu ensamt till grund för detsamma liggande förmögenhetsprincipen på något sätt modifierades, och i enlighet härmed föreslagit, att, derest ej Lag-Utskottet ansåge sig kunna framlägga fullständigt lagförslag i den af honom sålunda påyrkade riktning, Riksdagen måtte besluta »att hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes för nästa Riksdag framlägga förslag till förändring i de delar af kommunallagarne, som angå rösträtten och röstvärdet, byggt på sådana grunder, att *rösträtt* betingas och berättigas utaf erläggande af bidrag och att *röstvärdet* bestämmas medelst samverkan af både förmögenhets- och personlighetsprinciperna, så att en hvar skattskyldig må erhålla skäligen inflytande i kommunens gemensamma angelägenheter».

Vidare var uti Herr *J. P. Nilssons* likaledes inom Andra Kammaren afgifna motion N:o 24 föreslaget, »att Riksdagen för sin del ville besluta, att § 11 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet måtte få den förändrade lydelse, att röstvärdet skall beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal, dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster än som motsvarar en tjugondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden och ej i något fall för mer än 1,000 röster».

Med anledning af dessa motioner hade Utskottet hemställt, »att Riksdagen måtte i underdänig skrivelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan

ändring i kommunallagstiftningen, att i allmänhet de, som bidraga till kommunens gemensamma utgifter, må erhålla skäligt inflytande i kommunens gemensamma angelägenheter, dock att härigenom icke sker någon rubbning i hittills gällande grunder för val af landstingsmän». Om den kommunala rösträtten.
(Forts.)

Enligt anteckning å Utlåtandet, voro reservationer mot detsamma inom Utskottet anmälda dels af Friherre *Hamilton*, dels af Herr Grefve *Mörner* och *Lindgren*, dels af Herr *Samzelius*, dels af Herr *Sundell*, dels af Grefve *Strömfelt* och Friherre *von Essen*, dels ock slutligen af Herr *Johannes Jonson*.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan yttrade

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag kan väl förstå att Kammaren nu icke orkar höra några långa orationer i denna fråga, men jag kan dock icke hjälpa att jag anser denna sak vara så vigtig och behandlingen af densamma i Första Kammaren så märklig, att jag för min del icke kan lemna frågan helt och hållet.

Då jag väckt motion i detta ämne, har jag gjort det, emedan jag ansåg det vara af mycket stor vigt att denna fråga en gång blir på ett tillfredsställande sätt löst. Jag skall endast i allra största korthet påminna om de siffror, som både förekomma i min motion och som Utskottet i sitt betänkande anfört och som utvisa, att i 1,440 af rikets 2,354 landskommuner icke finnes någon sjelfstyrelse. I en del af dessa kommuner har *en enda* person hela väldet; i en annan del hafva 2 eller 3 personer från $\frac{1}{4}$ till $\frac{1}{2}$ eller från $\frac{1}{10}$ till $\frac{1}{4}$ af hela röstetalet inom sina kommuner. Om nu till exempel 2 personer tillsammans hafva från $\frac{1}{5}$ till $\frac{1}{2}$ af kommunens röstetal, och detta är de minst svåra af ofvannämnda förhållanden, undrar jag, om der kan sägas vara sjelfstyrelse? Kan det i längden gå an att vårt kommunalväsende är på det sättet beskaffadt, att alla öfriga medlemmar inom kommunen icke hafva något att säga i fråga om de utgifter och andra angelägenheter, hvaröfver *kommunen*, och icke en eller två af dess medlemmar, skulle besluta? Jag har endast velat uttala dessa ord till Kammarens protokoll, i fall någon deraf kan komma till besinning i afseende på denna fråga, ty såsom förhållandet nu är, är det allt för svårt. I den kommun, jag tillhör, har en disponent för ett bolag röstat omkull större delen af kommunen, och denne person rymde der efter såsom bedragare, under sistlidne höst, och för en sådan persons vilja har kommunen fått böja sig. Man må därför icke förundra sig öfver, att nu begäres en modifikation af en sådan kommunallagstiftning. Jag skulle kunnat åtnöja mig med Lag-Utskottets förslag och biträdt detsamma derutinnan, att ingen ändring skulle ske i hittills gällande grunder för val till landsting och följaktligen för val af elektoror till utseende af Första Kammarens ledamöter, men då Första Kammaren visat sig hålla så hårdt på en obillighet mot öfriga medlemmar inom kommunen, då anser jag att Första Kammaren ej af det nuvarande valsättet framgår så bra, att ej äfven deruti tarivas ändring, och då anser jag mig icke heller böra gå in på Utskottets förslag, utan anhåller jag om bifall till min motion.

Om den kom-
munala röst-
rätten.
(Forts.)

Herr Axell: Då jag icke varit i tillfälle att underteckna ifrågasvarande motion, men jag för min del varmt sympatiserar med den reform, som deri förordas, anhåller jag att få inför Kammaren uttala detta, äfvensom att jag måste anse det sätt, hvarpå ett så viktigt ärende af Medkammaren behandlats — äfven om detta tillvägagående kan förklaras af den långt framskridna tiden af Riksdagen — vara, såsom den föregående talaren sade, högst märkligt. Det är enligt min uppfattning orimligt att kunna tillsluta sina ögon för de missförhållanden och obilligheter, som i detta hänseende förefinnas, icke blott på landet, utan äfven i städerna. Tvenne reservanter mot Utskottets utlåtande hafva sagt, att i städerna är allt väl bestäldt, men jag vågar hemställa, huruvida en röstskala, som varierar från 100 till 1, har rätt utnämnt det behöriga inflytande på samhällets angelägenheter, som hvar och en skattdragande medlem bör hafva?

Då jag icke vill, i likhet med den föregående talaren, utöfva några repressalier mot Första Kammaren, hvilka skulle bestå deri, att man afsloge Utskottets förslag och inginge på hans motion, anhåller jag endast om bifall till Utskottets förslag.

Herr Adlercreutz: Jag har begärt ordet för att tillkännagifva, att äfven jag vill vara med om att arbeta i den rigtningen, att någon begränsning af den kommunala rösträtten på landet i detta afseende må ega rum. I det ifrågasvarande betänkandet framställas likväl åtskilliga satser, hvilka jag icke vill vara med om. Jag skall nu icke ingå i någon diskussion. Frågan har redan fallit genom Första Kammarens beslut. Jag har, såsom sagdt, blott velat härmed uttala, att, ehuru jag icke godkänner motionärens förslag i sin helhet, jag likväl vill vara med om en och annan förändring af författningen i den ifrågasvarande rigtningen.

Öfverläggningen var slutad. Efter det propositioner gifvits å de gjorda yrkandena, blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 11.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 55, i anledning af väckt motion om ändring i 59 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet, m. m.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets Memorial N:o 71, med förslag till de återstående stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 23, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummas utgörande; och

Riksdagens Kansli-deputerades Memorial N:o 2, i anledning af framställning om aflåtande af underdånig skrifvelse angående ändring

i Kongl. Kungörelsen den 24 Maj 1878 om öfverlåtelse af åbo- och skatterätt till under bruk skatteköpta hemman.

§ 13.

Föredrogos och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 52, om ändring i gällande föreskrifter rörande formen för vals förrättande å kyrkostämma;

N:o 53, om ändring af 5 § i Förordningen om landsting den 21 Mars 1862; samt

N:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning, innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning af jernväg, så ock i fråga om förvaltning af jernväg under konkurs, samt till förordning om förändrad lydelse af 16 § i Förordningen den 16 Juni 1875 angående in-teckning i fast egendom.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.
